

IOB Evaluatie Nieuwsbrief

13 03

Nederlandse inzet bij de Wereldbank 2000 - 2011

IOB Evaluatie Nieuwsbrief # 13 03 | Nederlandse inzet bij de Wereldbank 2000 - 2011 | Evaluatie Nieuwsbrief # 13 03 | Nederlandse inzet bij de Wereldbank 2000 - 2011 | Evaluatie Nieuwsbrief # 13 03

Tussen 2000 en 2011 besteedde Nederland € 5,3 miljard via de Wereldbank. Ruim een derde was bestemd voor IDA (International Development Association), het Wereldbank-loket voor de armste landen. De rest sluisde Nederland naar een groot aantal landen-specifieke en mondiale trustfondsen geleid door de Bank.

In het rapport *Working with the World Bank* oordeelt IOB overwegend positief over de Nederlandse samenwerking met de Wereldbank. In het afgelopen decennium heeft de Wereldbank haar beleid versterkt, vaak in overeenstemming met de wensen van donorlanden zoals Nederland. De Bank zette bijvoorbeeld scherper in op armoedebestrijding, gender, anti-corruptie en fragiele staten.

Hoewel er zwakke punten blijven, is de Bank een behoorlijk effectieve, transparante en resultaatgerichte ontwikkelingsorganisatie geworden, aldus IOB.

Driekwart van alle door de Bank gefinancierde activiteiten behaalde bevredigende resultaten.

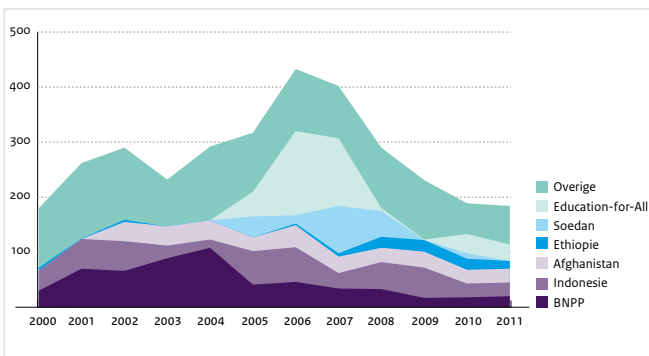
Met door Nederland gesteunde trustfondsen voor Indonesië, Afghanistan en Ethiopië werden goede resultaten behaald en verbeterden de levens van miljoenen arme mensen.

Nederland moet wel rekening blijven houden met de zwakke kanten van de Wereldbank. Zo heeft de Bank in de armste landen soms nog onvoldoende goed personeel ter plaatse. Nederland zou zelf zijn inzet binnen de Bank meer kunnen focussen.

Achtergrond

Als voorstander van multilaterale samenwerking heeft Nederland zich steeds actief opgesteld naar de Wereldbank. Nederland zag de Bank als een centrale speler in het multilaterale systeem met een leidende rol in de armste landen. IDA is vooral voor Afrikaanse landen nog steeds een belangrijke bron van externe financiering. Nederland gaf forse steun aan IDA. Daarnaast zag ons land de Wereldbank als kanaal voor financiering van prioriteiten in het bilaterale beleid, zoals basisonderwijs en fragiele staten. Naar deze twee prioritaire thema's ging bijna de helft van de Nederlandse steun via trustfondsen. Nederland hoorde het afgelopen decennium tot de top-5 van landen die trustfondsen steunden.

Figuur 1 Nederlandse bijdrage aan trustfondsen Wereldbank 2000-2011 (miljoen EUR)

Zeker in het begin van het decennium had Nederland naast waardering ook kritiek op de Wereldbank, onder meer op het gebrek aan armoedefocus. Door de jaren heen waren er meerdere thema's waarop Nederland het Wereldbankbeleid verbeterd wilde zien, zoals meer aandacht voor gender, milieuaspecten, en een beter anti-corruptiebeleid. Zulke wensen werden soms voorzien van financiële steun voor een trustfonds, zodat de Bank - betaald door Nederland - haar strategie kon aanscherpen. Het eind jaren negentig opgerichte Bank-Netherlands Partnership Program (BNPP) fungeerde als vehicle om dit soort zaken bij de Bank aan te kaarten en te financieren.

In deze evaluatie beoordeelt IOB het Nederlandse beleid ten opzichte van de Wereldbank en de kwaliteit van de Bank als partner voor Nederland. Hoe heeft Nederland met de Bank gewerkt, waaraan is het geld besteed en hoe effectief was dat? IOB brengt met name in kaart hoe effectief de Wereldbank is geweest op beleidsterreinen die voor Nederland prioriteit hadden. De samenwerking met de Bank in Indonesië en Ethiopië is specifiek onder de loep genomen.

De evaluatie is gebaseerd op bureauonderzoek, op evaluaties van de Independent Evaluation Group (IEG) van de Wereldbank, en op interviews met betrokkenen in Den Haag, Washington en op de Nederlandse ambassades in partnerlanden.

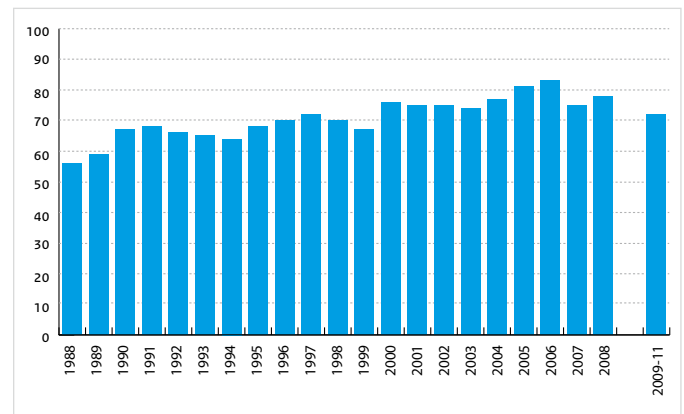
Algemene bevindingen

Het afgelopen decennium heeft de Wereldbank haar beleid, sectorstrategieën en operationele standaarden duidelijk verbeterd. Armoedebestrijding, gender-verhoudingen, duurzaamheid, goed bestuur, aandacht voor fragiele en post-conflict situaties zijn binnen de Bank centraler komen te staan. Dit sluit aan bij eerdere wensen van Nederland.

IOB constateert dat het operationele werk aan kracht heeft gewonnen door een sterkere resultaatgerichtheid en een betere monitoring en evaluatie. De transparantie is sterk toegenomen en het financiële beheer is versterkt.

In het afgelopen decennium scoorde drie kwart van de activiteiten van de Bank een voldoende, tegen twee derde in de tijd daarvoor. Een belangrijke toename dus.

Figuur 2 Percentage Wereldbank activiteiten met bevredigende resultaten bij afronding

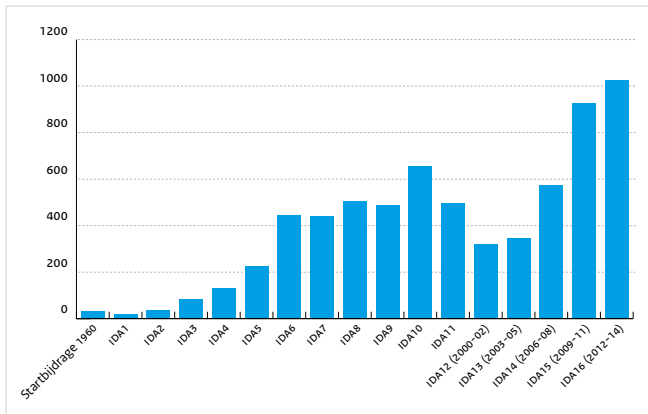
Deze goede uitkomsten zijn de laatste paar jaar echter onder druk komen te staan, mede doordat de Bank steeds meer in 'lastige' landen actief is, zich hogere doelen stelt en zijn resultaten scherper meet en beoordeelt.

Ondanks een overwegend positief oordeel ziet de Inspectie ook een aantal zwakke punten. De evaluatiedienst van de Bank constateerde bijvoorbeeld dat de Bank soms meer gericht is op het uitzetten van leningen dan op de resultaatgerichtheid van de activiteiten waarvoor de leningen bedoeld zijn. Soms zijn doelstellingen van Bank-projecten niet realistisch, is er onvoldoende raadpleging van betrokken partijen of houdt de Bank te weinig toezicht bij de uitvoering. Dit soort structurele onvolkomenheden vermindert de algehele effectiviteit van de Wereldbank.

IDA

Van de € 5,3 miljard die Nederland de afgelopen tien jaar aan de Bank gaf, ging 37 procent naar IDA, het loket voor de armste landen. Nederland leverde hiermee ongeveer 3 procent van de IDA middelen. De Nederlandse bijdrage aan IDA nam de afgelopen jaren flink toe.

Figuur 3 Nederlandse bijdrage aan IDA 1960-2012 (miljoen USD; inclusief schuldverlichting en incidentele bijdragen)

Evaluaties van het werk van de IDA geven aan dat men er nu beter in slaagt om de beoogde doelen te bereiken dan eerder. Nederland heeft met enkele gelijkgezinde donoren een rol gespeeld in het versterken van IDA. Eén van de verbeteringen is de rapportage over resultaten. Cijfers over het bereik van de door IDA gesteunde activiteiten zijn nu goed te vinden op de website van de Bank. Zo droeg IDA in 2009-2011 bij aan de (ver)bouw van 15.000 ziekenhuizen en 185.000 klaslokalen, water of sanitaire voorzieningen voor 59 miljoen mensen en 20.000 km weg.

Een knelpunt waar langzaam verbetering in komt is de beperkte bezetting van de veldkantoren van de Bank in vooral kleinere Afrikaanse IDA-landen. Zonder voldoende voeten in de Afrikaanse aarde komen goede IDA-projecten lastig tot stand.

Trustfondsen

Nederland stond aan de wieg van meerdere trustfondsen, zowel landen-specifieke als mondiale. Trustfondsen zijn, naast bilaterale, multilaterale en particuliere hulp, een nieuwe pilaar binnen de hulp. Mede dankzij deze fondsen kon de Wereldbank op vrijwel ieder ontwikkelingssterrein actief worden. Omdat het om giften gaat, vult dit het leningenpakket van de Bank aan. Van het totaalbedrag dat ons land aan de Bank gaf, ging 63 procent naar dit soort fondsen. Na een piek in de Nederlandse bijdrage halverwege het decennium, is de laatste jaren sprake van een daling.

Het grootste deel van de Nederlandse bijdrage aan trustfondsen ging naar landen-specifieke fondsen. In bijvoorbeeld Indonesië, Afghanistan en Ethiopië werden goede resultaten geboekt (zie kaders). Minder goed verliep het in Zuid Soedan. Veertien landen hadden geld gestort, met Nederland als een van de koplopers. Belangrijkste oorzaak voor de aanvankelijk zeer magere resultaten van het Soedan-trustfonds was het zwakke leiderschap van het lokale Wereldbank-kantoor, in combinatie met het nog zeer zwakke bestuur in Juba.

Trustfondsen Indonesië

De grootste ontvanger van Nederlandse trustfonds gelden via de Bank was Indonesië: 0,5 miljard EUR. Nederland en Indonesië zagen het werken via multilaterale instellingen als een goede weg om de vastgelopen bilaterale relatie in 2000 weer op gang te brengen. Het geld ging vooral naar onderwijs, plattelandsontwikkeling en naar wederopbouw na de tsunami van december 2004. Evaluaties beoordeelden deze activiteiten doorgaans als positief. Impactevaluaties van een programma dat meer dan 20 miljoen arme mensen bereikte, vonden belangrijke positieve effecten op het gebied van gezondheid (kindersterfte) en armoede.

IOB constateert dat de resultaten van mondiale trustfondsen bij de Bank wat minder duidelijk zijn. Er is sprake van een zekere wildgroei van deze fondsen. Veel van de hieruit gefinancierde activiteiten zijn onvoldoende op concrete resultaten gericht, en de monitoring en evaluatie zijn vaak nog zwak. De activiteiten die Nederland vanuit het Bank-Netherlands Partnership Program (BNPP) financierde, leverden incidenteel wel effecten op (bv. verbetering van de aanpak van gender binnen de Bank), maar het bewijs hiervoor was vooral anekdotisch. In de loop van de jaren raakten de specialisten binnen het ministerie ook minder betrokken bij het partnerschap met de Bank, wat mede leidde tot de opheffing van het BNPP in 2011.

Trustfonds Afghanistan

Dankzij een mede door Nederland gevuld trustfonds voor Afghanistan werd opvallend veel vooruitgang geboekt in de gezondheidssector en binnen het onderwijs. Alle provincies kregen basisgezondheidsvoorzieningen. Zwangere vrouwen profiteerden van beter opgeleide vroedvrouwen en verpleegkundigen. Mede hierdoor daalde de kindersterfte tussen 2002 en 2011 met 38 procent. Het trustfonds financierde klaslokalen, leermiddelen en de salarissen van onderwijzers. Het aantal schoolgaande kinderen steeg van 1 miljoen in 2002 naar 7.2 miljoen in 2011, waarvan 40 procent meisjes. De grote vraag is of de vooruitgang duurzaam is, gezien de voortdurende onveiligheid in het land.

De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) van het ministerie van Buitenlandse Zaken verricht onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid, relevantie en consistentie van het Nederlandse buitenlandbeleid. Daarmee wordt verantwoording afgelegd over de resultaten van het beleid en informatie verschaft voor de verbetering van beleidsvoering. De kwaliteit van het IOB-onderzoek wordt gewaarborgd middels systematische en transparante procedures.

Alle IOB-evaluaties zijn openbaar en worden ter kennis gebracht van de Tweede Kamer. Daarnaast wil IOB evaluaties toegankelijk maken voor het Nederlandse publiek en de partners in de betrokken landen. Rapporten zijn gratis beschikbaar en een samenvatting van de belangrijkste bevindingen wordt gepubliceerd als IOB Evaluatie Nieuwsbrief.

IOB Evaluatie # 374 (maart 2013)

Working with the World Bank - Evaluation of Dutch World Bank policies and funding (2000 -2011)

ISBN: 978-90-5328-435-3

Te downloaden op: www.iob-evaluatie.nl

IOB Evaluatie Nieuwsbrief # 13 03 | Nederlandse inzet bij de Wereldbank 2000 - 2011 | Evaluatie Nieuwsbrief # 13 03 | Nederlandse inzet bij de Wereldbank 2000 - 2011 | Evaluatie Nieuwsbrief # 13 03

Aandachtspunten

IOB meent dat Nederland er goed aan doet als het een expliciete meerjarenstrategie opstelt voor zijn inzet bij de Bank. De verhouding tussen steun via IDA en steun via trustfondsen zou opnieuw bezien kunnen worden, ook omdat IDA is verbeterd. Nederland zou selectiever kunnen zijn wat betreft de mondiale trustfondsen die het steunt; met meer focus op thema's waarop Nederland expertise heeft, kan de samenwerking met de Bank beter tot wederzijds voordeel leiden. Verder suggereert IOB het ministerie om zelf een aangepaste versie van het resultaatgerichte monitoring- en evaluatiesysteem van de Wereldbank te gaan gebruiken, om de kwaliteit van de eigen activiteiten te vergroten.

Trustfondsen Ethiopië

Tussen 2006 en 2011 droeg Nederland bijna 100 miljoen EUR bij aan een aantal trustfondsen voor Ethiopië. Vanwege de beperkingen op democratisch gebied wilde Nederland zelf geen intensieve bilaterale relatie aanhouden, maar bleef het via onder meer de multilaterale Wereldbank betrokken bij dit land. Een groot deel van het Nederlandse geld ging naar een werkvoorzieningsprogramma gericht op verbetering van de voedselsituatie en het inkomen van de armste groepen in het land. Het programma bereikte zeven miljoen Ethiopiërs. Volgens onafhankelijke evaluaties werkt het programma effectief als vangnet voor de armste Ethiopiërs. Hun voedselsituatie verbeterde en in slechte periodes (droogte, hoge voedselprijzen) kwamen ze minder snel in een armoedespiraal terecht.